

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย หยิบงานเก่ามาเล่าใหม่

นำเสนอเมื่อ : 16 ต.ค. 2552

เป็นงานวิจัยในชั้นเรียนที่เคยทำมานานแล้ว...เคยเขียนไปลงวารสารทางวิชาการ
ไม่ผ่านการพิจารณาอาจดอยค่าในสายตานักวิชาการ..แต่สำหรับครูบ้านนอกอย่างผมถือเป็นจุดเริ่มต้นการเรียนรู้ที่สำคัญจึงอยากนำมาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันครับ..

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

การจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและมีพฤติกรรมประชาธิปไตย เป็น

จุดประสงค์ที่สำคัญของหลักสูตรและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมฉบับปัจจุบัน
ที่มีจุดประสงค์ให้มีการจัดการ

เรียนการสอน มุ่งเน้นบรรยากาศและกิจกรรมสร้างลักษณะนิสัย
พฤติกรรมประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดจุดหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ให้ผู้เรียน

เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย การเป็นพลเมืองดี
การยึดมั่นในวิถีชีวิตประชาธิปไตยในสาระที่

2ของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ไว้ว่า

“ ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย

ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข เข้าใจระบบการเมืองการปกครอง

ในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข “

แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยในแง่ของการเมืองการปกครองนั้น จรูญ สุภาพ ได้ให้ความหมาย ไว้ว่าเป็น

ระบบการเมืองที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เพื่อให้เกิดการปกครองของประชาชน

โดยประชาชนเพื่อประชาชน

หลักการของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. หลักความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์และเท่าเทียมกัน

ในฐานะคน เป็นสมาชิกของสังคมเช่นเดียวกัน

2. หลักสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ หมายถึง อำนาจหรือประโยชน์ของบุคคลซึ่งกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้บุคคลที่เป็นประชากรของรัฐ โดยที่สิทธิเสรีภาพและหน้าที่เป็นของคู่กัน
3. หลักนิติธรรม หมายถึง การยึดถือกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ กติกา ของประเทศ
4. หลักการยอมรับเสียงข้างมาก โดยใช้เสียงข้างมากในการตัดสินปัญหาแต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสียงส่วนน้อย
5. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หมายถึง การปกครองต้องได้รับความยินยอมจากประชาชน
6. หลักแห่งการใช้เหตุผล หมายถึง การอาศัยหลักความเชื่อว่ามนุษย์มีความเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถและสติปัญญาในการปกครองดูแลตนเอง

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ได้กล่าวถึง การสร้างประชาธิปไตยให้เกิดกับประชาชนไว้ว่า

“ ความเชื่อความสำนึกทางด้านการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าประชาชนขาดความสำนึกทางด้านการเมืองแล้วย่อมนำไปสู่การทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เสื่อมสลายไปได้ ความรู้สำนึกทางการเมืองในที่นี้หมายถึง ความสนใจ การติดตาม การมีส่วนร่วม ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่พลเมือง ซึ่งประชาชนจะมีความสำนึกทางการเมืองได้ก็เนื่องมาจากอุดมการณ์นั่นเอง”

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า ประสพการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นกระบวนการ

การให้ ทางสังคม ดังนั้นการอบรมกล่อมเกลางานด้านการเมืองที่ดีที่สุดก็คือ อาศัยวิธีการทางด้านปฏิบัติ คือ

ประชาชนค่อยเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง การวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล

การติดตามการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล

ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศที่เจริญแล้ว ส่วนใหญ่จะมุ่ง

เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านการเมือง โดยมีความคิดว่า สิ่งสำคัญของการจัดการศึกษาคือ การนำเด็ก

เข้าสู่ความรับผิดชอบต่อสังคม พัฒนาทักษะและความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางสังคม ตระหนักในปัญหา

สังคมและชุมชน (สุรศักดิ์ หลาบมาลา 2533 : 19)

ขั้นตอนในการดำเนินงาน

การพัฒนาเจตคติประชาธิปไตยในครั้ง นี้ ได้ดำเนินงาน ดังนี้

<u>ปีการศึกษา 2541</u>	<u>ปีการศึกษา 2542</u>
การวิเคราะห์ข้อมูล	ออกแบบพัฒนา
พื้นฐานทางด้าน	พัฒนาผู้เรียนและ
ประชาธิปไตยของ	นำไปใช้ รวมทั้ง
นักเรียน	ประเมินผล

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ในปี

การศึกษา 2541 ผู้สอนได้ทำการประเมินสภาพพื้นฐานพฤติกรรมของนักเรียน โดยทำการสุ่มตัวอย่างนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนวิชา ส 032 การปกครองไทยจำนวน 55 ตัวอย่าง
เพื่อทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

สภาพการจัดบรรยากาศประชาธิปไตยของโรงเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตย พบว่า
มีการจัดบรรยากาศ

เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย แหล่งค้นคว้า
ข่าวสารทางด้านการเมืองอยู่ในระดับปานกลางนักเรียนเขารวม

กิจกรรมทางด้านประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง (ดูรายละเอียดในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงการมีส่วนร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน

รายการ	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
1. การติดตามข่าวสารต่าง ๆ ทางด้าน การเมืองของประเทศ	3.63	89.09	9.09	-
2. การติดตามข่าวสารของจังหวัด เพชรบุรีและท้องถิ่น	3.63	63.63	32.72	-
3. มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองภายใน ประเทศ	1.81	81.81	16.36	-
4. ความสนใจการเลือกตั้งคณะกรรมการ นักเรียน	20.00	63.63	16.36	-
5. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของนักเรียน	25.45	72.72	1.81	-
6. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองที่ดี	36.36	56.36	7.27	-
7. ปฏิบัติตนตามข้อตกลงร่วมกันของกลุ่ม และที่ประชุมร่วมกันของสมาชิก	60.00	32.72	7.27	-
8. ความสนใจในการไปใช้สิทธิออกเสียง เลือกตั้งการเมืองในระดับต่าง ๆ	94.54	5.45	-	-
9. ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของ ห้องเรียนและโรงเรียน	49.09	50.09	-	-
10. ความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่น	7.27	65.45	20.00	7.27

2. กำหนดพฤติกรรมประชาธิปไตยที่ต้องการ ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา 031 การปกครองของไทย

ผู้สอนได้กำหนดพฤติกรรมประชาธิปไตยที่ต้องการพัฒนา ได้แก่ เจตคติประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกเชื่อ ศรัทธาต่อ

การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย พร้อมทั้งจะมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

3. การเลือกกิจกรรมสร้างเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตย ในการเลือกกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมเจตคติประชาธิปไตย

ผู้สอนได้วิเคราะห์ออกมาเป็นการจัดกิจกรรมได้ ดังนี้

3.1 การติดตามข่าวสารทางด้านด้านการเมือง

3.2 การศึกษาชุมชน

3.3 การอภิปรายกลุ่ม

3.5 การจำลองสถานการณ์

3.6 การจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาธิปไตย

3.7 การมีส่วนร่วมสังเกตการเลือกตั้ง

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนการสอนตาม

ความเหมาะสม ด้วยกระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่ม

5. การประเมินผล เพื่อให้ทราบผลการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย

ผู้สอนได้สร้างแบบวัดเจตคติประชาธิปไตย

เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (rating scale) จำนวน 30 ข้อ โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนที่เรียนวิชา 031

การปกครองของไทย จำนวน 20 ตัวอย่าง โดยทำการวัดก่อนการสอนแล้วเปรียบเทียบผลหลังการสอนตามแบบแผน

การวิจัยแบบ One – Group Pretest – Posttest Design ผลการประเมินพบว่า นักเรียนมีเจตคติประชาธิปไตยสูงขึ้น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบเจตคติประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังการเรียน

การทดสอบ	X	S.D.	t
ก่อนการเรียนการสอน	113.05	5.277	5.831**
หลังการเรียนการสอน	121.20	6.423	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป

จากการพัฒนาจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ควรจัด

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่มและมีส่วนร่วมในการศึกษาวิถีชีวิตแบบ

ประชาธิปไตยเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตย สอดคล้องกับหลักการอบรมกล่อมเกลากฎหมายการเมืองแบบประชาธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. “ความสำคัญทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย” แนวทาง

ประชาธิปไตย. เอกสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์ประชา-

ธิปไตย. กรุงเทพมหานคร,2524”

วิชาการ. กรม, คู่มือการเรียนการสอนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ระดับ

<p class="MsoNormal" style="MARGIN-LEFT: 36pt